

Arviointikertomus vuodelta 2019

Tarkastuslautakunta Kotaharjulla v. 2019

Arviointikertomus vuodelta 2019

Puheenjohtajan katsaus

Tarkastuslautakunnan puheenjohtajana on minulla ilo ja kunnia tuoda tässä arviointikertomuksen alussa esille muutama asia viime vuodelta.

Tämän vuoden kevätalvi toi meille ennakoimattoman yllätysvieraan. Korona-virus levisi nopeasti Kiinasta, ja Eurooppa on kokemassa mitä hankalinta aikaa vuosikymmeniin. Poikkeustilanne rauhan aikana on harvinainen maassamme. Vuosi on varmasti pitkällä, kun pääsemme arvioimaan vaikutuksia eri osa-alueilla. Toki voi olla, että meidän on vain opittava elämään sen kanssa. Myös Sonkajärvi elää poikkeustilanteessa ja sen vaikutus on suuri niin kunnassamme kuin kuntalaisiin. Kuntamme on yhdessä Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän ja Sonkajärven seurakunnan kanssa reagoinut poikkeustilanteeseen hyvin. Voimia meille kaikille ja yhdessä tästä selviämme.

Vuoden 2019 aikana kunta teetti Palvelurakenneselvityksen. Sen valmistelijat kävivät valtuutetuille ja johtaville viranhaltijoille läpi valtuuston iltakoulussa. Selvitys antoi paljon ajattelemisen aihetta. Aiemmin kunta oli teettänyt Kiinteistöselvityksen, jonka valtuusto hyväksyi kokouksessaan 17.9.2018/30 §. Näistä saa kunnanvaltuusto vankan pohjan pohtiessaan jatkotoimia.

Seuraavassa muutamia esimerkkejä hyvistä asioista kunnassamme lyhyesti kuvattuna;

- Omatoimikirjasto täydentää hyvin kirjastojemme toimintaa yhdessä äänikirjapalvelun kanssa. Kansalaisopiston tarjonta on hyvää ja monipuolista.
- Kasper-kahvilan uudistaminen parantaa osaltaan viihtyvyyttä nuorille.
- Viskari-hankkeen onnistunut jatkoa arviointivuodella.
- Mosaiikin keittiöratkaisu on onnistunut, etenkin henkilökunnalle se on tärkeä.
- Työllistämiseen liittyviä palveluja on laajasti ja onnistuneesti tarjolla.
- Kunta on hoitanut asiallisesti investointeihin liittyvät vakuudet ja näin on turvattu niin yrittäjien kuin kuntalaisten etu.

Toiveenani meille kaikille luottamushenkilöille, että vastaisimme ainakin niihin sähköposteihin, joissa vastausta kaivataan. Pieni vaiva ja suuri hyöty sekä monella hyvä mieli 😊.

Omasta puolestani haluan kiittää hyvää yhteistyötä lautakunnan kanssa ja lautakuntamme sisällä. Erityisen kiitoksen haluan antaa tilintarkastajallemme Pentti Tanskaselle hänen ammattitaidostaan.

Tarja Pirkkalainen
puheenjohtaja

1 Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

Sonkajärven kunnanvaltuusto on päätöksellään 19.6.2017 § 26 valinnut toimikaudekseen 1.6.2017-31.5.2021 tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastamista varten. Kunnanvaltuuston valitseman tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 § mom. 4 mukaan valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös valvoa Kuntalain 84 § 2 momentissa tarkoitettuja kunnan luottamushenkilön ja viranhaltijan sidonnaisuusilmoituksia sekä saattaa ilmoitukset edelleen valtuuston tiedoksi.

Sonkajärven kunnanvaltuusto on päätöksellään 19.6.2017 § 26 valinnut tarkastuslautakuntaan jäsenet ja varajäsenet seuraavasti:

jäsen

Kalevi Tuovinen
Eila Leskinen
Ester Halonen
Tarja Pirkkalainen
Kari Vornanen

varajäsen

Kalle Kauppinen
Anneli Suutarinen
Maija Vainikainen
Laura Huttunen
Seppo Kainulainen

Kunnanvaltuusto valitsi puheenjohtajaksi Tarja Pirkkalaisen ja varapuheenjohtajaksi Ester Halosen.

Kuntalain mukaisesta tilintarkastuksesta on huolehtinut tilintarkastusyhteisö BDO Audiator Oy. Vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut HT - ja JHT –tilintarkastaja Pentti Tanskanen ja avustavana tarkastajana Eija Susitaival. Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut Pentti Tanskanen.

Arviointia varten lautakunta on hyväksynyt toimikaudekseen arviointisuunnitelman vuosittaisine painopistealueineen ja tarkemman työohjelman kutakin vuotta varten. Vuoden 2018 arviointikertomuksen jättämisen jälkeen tarkastuslautakunta on kokoontunut seitsemän kertaa.

Lautakunta on tavannut kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen puheenjohtajat sekä johtavia viranhaltijoita ja kuullut heiltä katsaukset elinkeino- ja muista kunnan ja kuntakonsernin ajankohtaisista asioista sekä toiminnan ja talouden toteutumisesta. Lautakunta on kuullut työllisyysasioiden, varhaiskasvatuksen, koulutoimen, Sukevan alueen, vesilaitoksen, ruokapalvelun, kansalaisopiston, kirjaston ja koulutoimen vastuuhenkilöitä. Lisäksi lautakunnan kuultavana on ollut Sonkakoti Oy:n toimitusjohtaja, Aluepro Oy:n talouspäällikkö, Ylä-Savon Sote-kuntayhtymän hoito- ja hoivajohtaja, yrittäjäjärjestöjen edustajat ja Kuusikuja-Koivukuja-rakennushankkeen rakennusvalvoja. Tarkastuslautakunta on tehnyt tutustumisvierailun Kotaharjun Majalle. Arvioinnin pohjana ovat lisäksi olleet jäsenten vuoden aikana tekemät käytännön havainnot eri lautakuntien alaisesta toiminnasta ja taloudesta.

Arviointikertomuksen laatimista varten lautakunta on tutustunut vuoden 2019 talousarvioon, hallintoelinten päätöksiin, kunnanhallituksen allekirjoittamaan tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sekä henkilöstökertomukseen.

Tarkastuslautakunta on saanut selvitykset tilintarkastajan suorittamista tarkastuksista ja lautakunta on käsitellyt tilintarkastuskertomuksen.

Tarkastuslautakunta totesi lautakunnan jäsenten ja varajäsenten seuraavat esteellisydet:

-Tarja Pirkkalainen; Ylä-Savon Sote-kuntayhtymän hallitus, jäsenyyden perusteella ja Ylä-Savon Vesi Oy:n hallitus, jäsenyyden perusteella

-Kari Vornanen; Ylä-Savon Jätehuolto Oy:n hallitus, jäsenyyden perusteella

-Seppo Kainulainen; teknisen lautakunnan alaiset asiat varajäsenyyden perusteella ja Ylä-Savon Sote-kuntayhtymän ympäristölautakunta, jäsenyyden perusteella.

2 Edellisten vuosien arviointikertomusten johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Kunnanvaltuusto on 10.6.2019 § 17 merkinnyt vuoden 2018 arviointikertomuksen tiedoksi ja pyytänyt kunnanhallitukselta selvitystä arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista lokakuun loppuun mennessä. Kunnanvaltuusto on kokouksessaan 11.11.2019 § 45 merkinnyt tiedoksi kunnanhallituksen selvityksen.

Tarkastuslautakunta toteaa, että edellisten vuosien arviointikertomuksissa esitetyt havainnot on kunnanhallitus pääosin huomionnut kunnan toimintojen ja talouden suunnittelun ja toteutuksen ohjaamisessa. Tilinpäätösraportointia on vuoden 2019 tilinpäätöksessä edelleen lisätty ja parannettu mm. konsernin raportoinnin ja sisäisen valvonnan raportoinnin osalta.

Arviointikertomuksissa esitettyä hule-vesien suunnitelmia ei kuitenkaan vielä ole laadittu ja myös katujen PTS- peruskorjaussuunnittelu on toteuttamatta.

Pohjois-Savon Pelastuslaitoksen osalta ei ole vielä määrätty toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita.

3. Arvio asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

3.1. Kuntastrategia 2017-2021

Sonkajärven päivitetty kuntastrategia vuosille 2017-2021 on hyväksytty kunnanvaltuustossa 17.12.2018/48 §. Strategian tahtotilana on, että Sonkajärvi on ihmisille ja yrityksille viihtyisä, turvallinen ja elinvoimainen asuin- ja toimintaympäristö. Kuntastrategiassa on esitetty tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit jokaiselle menestystekijälle ja ne ovat kaikkia toimielimiä ja tulosalueita sitovia. Tavoitteita on asetettu elinkeinoelämän kehittämiseen, asumiseen ja ympäristöön, terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, seutukunnalliseen yhteistyöhön/verkostokunnan rakentamiseen, tasapainoiseen kuntatalouteen sekä osaavaan ja motivoituneeseen henkilöstöön. Toimielimet ja tulosalueet ovat esittäneet vuoden 2019 toimintasuunnitelmissaan strategian mukaisia tavoitteita ja selvittäneet toimintakertomuksessaan niiden toteutumista.

Tarkastuslautakunta toteaa tyydytyksellä, että vuoden 2019 tilinpäätösraportoinnissa on nyt esitetty, tarkastuslautakunnan ehdottama, kunnanhallituksen tiivis katsaus kuntastrategiassa asetettujen olennaisten tavoitteiden ja toimenpiteitten toteutumisesta.

Yhteenvedossa on onnistumisina mm. todettu, että

- elinkeinojen kehittämisessä on parhaiten toteutunut työllisyyden parantaminen ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden väheneminen,
- strategiset tavoitteet on saavutettu hyvin tasapinoisen kuntatalouden osalta; tilikauden tulos oli 714.000 euroa ja velkamäärä/asukas alle kuntien keskiarvon
- Ylä-Savon Sote-kuntayhtymän palvelusopimuksen mukainen palvelu toteutui pääosin; valinnanvapauskokeilun päättyminen ja sen seurauksena asiakkaitten palaaminen terveyskeskukseen sujui hyvin; kokonaisuutena sote-menot alittivat talousarvion, mutta erikoissairaanhoidon ylityksiä huomattavasti,
- henkilöstön työtyytyväisyyskyselyissä Sonkajärven kunta on saanut kokonaisuutena hyvät arviot.

Yhteenvedossa on negatiivisina asioina mm. todettu, että

- yritystoiminnassa on pulaa ammattitaitoisesta ja osaavasta työvoimasta; rekrytoinnin esteenä on erityisesti puoliso- ja osavastuu-työpaikkojen puute,
- henkilöstön sairauspoissaolot kasvoivat merkittävästi edelliseen vuoteen verrattuna; muutos 9,6 pv/henkilö > 20,8 pv/henkilö.

Vuoden 2020 toiminta- ja taloussuunnitelmassa toiminnalliset tavoitteet perustuvat aikaisempia vuosia paremmin kuntastrategian tahtotilan toteuttamiseen. Strategisten tavoitteiden saavuttamista vuonna 2020 tulee vaikeuttamaan merkittävästi alkuvuonna Suomeen saapunut koronavirus-epidemia.

Kuntastrategian päivityksen jälkeen on kunnan toiminnossa ja taloudessa ennakoitu tapahtuvan olennaisia muutoksia huonompaan suuntaan. Kunnanhallitus on perustanut talouden tasapainottamistyöryhmän. Tarkastuslautakunta esittää, että kunnanvaltuusto päivittäisi kuntastrategiaa vastaamaan realistisesti muuttuneita olosuhteita esimerkiksi ennakoitua suuremman väestön vähenemisen ja ikärakenteen muuttumisesta aiheutuvan sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvun osalta.

3.2. Kunnanvaltuusto ja –hallitus

Kunnanhallituksen teettämät erillisselvitykset

Kunnanhallitus teetti Palvelurakenneselvityksen, jonka laatijat toivat tiedoksi valtuutetuille ja johtaville viranhaltijoille valtuuston iltakoulussa. Selvityksessä oli esillä rakennuksiin ja toimintaan liittyviä asioita, joiden vaikutus talouteen on suuri. Kiinteistöjen tilanne oli esillä myös aiemmin laaditussa kiinteistöselvityksessä. Molemissa selvityksissä nousi esille mm. kiinteistöjen myynti- ja purkutarve. Vuosille 2019-2020 on purettavaksi tai myytäväksi suunniteltuja rakennuksia. Niiden ylläpito- ja poistokustannukset ko. vuosilta ovat yhteensä 130.298 euroa/vuosi ilman Virastotaloa ja Taitotaloa sekä Kangaslammin entistä koulua, joiden vastaavat kustannukset ovat yhteensä 257.700 euroa/vuosi.

Palvelurakenneselvityksessä merkittävät kustannussäästöt ovat mahdollisia. Esimerkiksi tehostetun palveluasumisen osuutta saadaan, toimintatapojen muutoksella, laskettua nykyisestä 11 %:n tasolta esimerkiksi 9 %:n tasolle, jolloin kustannusten aleneminen on merkittävä.

Kaiken kaikkiaan tässä palvelurakenneselvityksessä laatijat arvioivat päästävän jopa 2,58 milj. euron kustannussäästöihin. Jos näistä arvioiduista kustannuksista on mahdollista saada uusien toimintatapojen kautta esimerkiksi 30-50 % pienennettyä, niin kustannussäästöt olisivat 851.000 – 1.290.000 euroa.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että valtuusto paneutuu mainittuihin selvityksiin pohtien, mitkä niistä ovat kunnassamme mahdollista toteuttaa.

Pohdinnassa tulisi myös ottaa huomioon kunnan kiinteistötoimen ja Sonkakoti Oy:n vastaavan toiminnan mahdollinen yhdistäminen yhteiseksi isännöinti- ja huoltotoimeksi.

Yleishallinto

Yleishallinnon tehtävänä on vastata kunnan hallinnosta, talouden suunnittelusta ja seurannasta sekä kunnanvaltuuston ja –hallituksen päätösten valmistelusta ja toimeenpanosta. Kunnan kirjanpito, osto- ja myyntireskontran hoito, palkanlaskenta, henkilöstöpalvelut, ICT-palvelut, arkistonhoito ja asianhallinta sekä yhteispalvelu kuuluvat yleishallintoon.

Suunnitelmassa asetetut tavoitteet on saavutettu hyvin. Kunnan viestinnän onnistumisesta kerätty palaute on ollut positiivista, tasapainoinen kuntatalous toteutui ja henkilöstön työtyytyväisyyskyselyissä kunta on saanut kokonaisuutena hyvät arviot. Yleishallinto on hoitanut tehtävänsä onnistuneesti. Tulosalue on toiminut talousarvion puitteissa.

Työllistäminen

Työllistämisen tulosalue tarjoaa nuorille ja pitkäaikaistyöttömille mahdollisuuksia työllistymiseen ja työelämään tai koulutukseen sijoittumiseen.

Työllisyystilanne on parantunut niin Sonkajärvellä kuin koko Pohjois-Savon alueella vuonna 2019. Työttömyysaste oli Sonkajärvellä 9,6 % kun se edellisenä vuotena oli 12,5 %. Myös pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys on vähentynyt. Työmarkkinatuen kuntaosuus oli 0,198 milj. euroa, kun se edellisenä vuotena oli 0,212 milj. euroa. Työpajalle työllistettyjä ja työpajatoiminnassa erilaisissa toimenpiteissä oli 64 henkilöä. Kunta on ollut mukana kahdessa eri työllisyysshankkeessa.

Nuorten ja pitkäaikaistyöttömien toimenpiteissä on onnistuttu ja kehitys on ollut positiivista. Yli 1000 päivää työttömänä olleiden määrä on vähentynyt edellisestä vuodesta 56 % (54 > 24 henkilöön). Määrää on saatu vähennettyä tiiviillä yhteistyöllä monialaisen verkoston kautta. Myös nuorten työttömyys on vähentynyt edellisestä vuodesta 66 % (21 > 6 henkilöön). Tähän on vaikuttanut hyvä kouluun ohjautuvuus ja tiivis yhteistyö etsivän nuorisotyön kanssa. Positiivista on ollut myös työmarkkinatuen kuntaosuuden pieneminen.

Panostamalla edelleen nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen edistetään kuntalaisten ja erityisesti nuorten hyvinvointia ja ehkäistään syrjäytymistä.

Kaikki kesätöitä hakeneet nuoret työllistyivät.

Tulosalueen talousarvion toimintakate alitti talousarvion.

Ruokapalvelut

Tulosalueen tavoitteena on valmistaa ravitsevaa, terveellistä ja taloudellisesti ruokaa sosiaali- ja terveystoimen ja kunnan sivistystoimen yksiköihin asiakkaiden erityistarpeet huomioiden.

Ateriasuoritteiden määrä, noin 255.000 suoritetta, kasvoi 13 % edellisestä vuodesta. Yksikköhinta 4,28 euroa/ateriasuorite nousi 2,6 % edellisestä vuodesta. 1.5.2017 voimaan tulleissa hankintasopimuksissa on huomioitu lähiruoan tarjoamisen mahdollisuus niin, että tuoteryhmäkohtaisten osatarjousten jättäminen on ollut mahdollista. Sellaisia ovat mm. tuoreet kasvikset, perunat, marjat ja leipomotuotteet. Lähiruoan osuus elintarvikehankinnoista on 17 %.

Suunnitelman mukaisesti terveyskeskuksen keittiötä ei peruskorjattu, vaan toiminta henkilökuntineen siirtyy uudistettuun Mosaiikin keittiöön. Investointi oli tarpeellinen, valmistuskeittiöiden määrä väheni, toiminta tehostui ja henkilöstön työskentelyolosuhteet parantuivat.

Tulosalueen tuotot ylittivät tuloarvion ja kulut ylittivät hieman talousarviomäärärahan toimintakatteen ollessa ylijäämäinen 89.000 euroa. Yksikköhinnan nousu oli kustannustason nousua vastaava.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Palvelut hankitaan Ylä-Savon SOTE kuntayhtymältä.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän 17,1 milj. euron maksuosuus alittui 0,2 milj. euroa ja olivat 0,1 milj. euroa edellistä vuotta pienemmät. Soten oman toiminnan talousarvio alittui 0,6 milj. euroa ja ostettu erikoissairaanhoidon ylittyi talousarvion 0,4 milj. euroa. Kunnan maksuosuus edelliseen vuoteen verrattuna aleni, kun ei huomioida kertaluonteisia tulokseen vaikuttavia eriä vuonna 2018 ja vuonna 2019) 0,432 milj. euroa = 2,5 %.

Tavoitteena ollut kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin kohoneminen ei toteutunut toivotulla tavalla; sairastavuusindeksi nousi 128,2 tavoitteen ollessa vuoden 2015 taso = 127,1. Terveyskeskuksen suunniteltu peruskorjaushanke siirtyi myöhemmäksi.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän toiminta on ollut taloudellista ja tuloksellista. Toimintakulut alittivat talousarvion ja olivat edellistä vuotta alhaisemmat. Soten oman toiminnan osalta merkittävimmät ylitykset olivat perhepalveluissa (111,1 %) ja vammaispalveluissa (103,4 %).

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän alueella toimi 31.7.2019 saakka palvelusetelikokeilu, jonka ansiosta Sonkajärvelle saatiin yksityisiä lääkäri- ja hoitajapalvelujen tuottajia. Kokeilun päätyttyä asiakkaat siirtyivät käyttämään julkisen puolen palveluita. Julkinen puoli onnistui kuitenkin hallitsemaan muuttuneen tilanteen.

Tarkastuslautakunta toteaa, että vuoden 2018 tilinpäätösten mukaan Sonkajärven sosiaali- ja terveystoimen kustannukset olivat 4.426 euroa/asukas, kun keskiarvo Pohjois-Savon kunnissa oli 3.767 euroa/asukas. Kustannus oli 659 euroa/asukas eli noin 2,6 milj. euroa keskiarvoa korkeampi.

Erityisesti ero näkyy ikääntyneiden asumispalveluissa (tehostettu palveluasuminen), jossa Sonkajärven kustannukset olivat 973 euroa/asukas keskiarvon ollessa 516 euroa/asukas eli ero on noin 1,8 milj. euroa. Tehostetun palveluasumisen kustannukset olivat neljänneksi korkeimmat Pohjois-Savossa. Palvelurakenneselvityksessä on päädytty myös samaan tulokseen. Ko. asiaa tulee selvittää yhdessä Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän kanssa.

Elinkeinojen kehittäminen

Tulosalueen tehtävänä on yritystoiminnan ja elinkeinoelämän edellytysten ja työpaikkojen turvaaminen.

Vuonna 2019 elinkeinotyöryhmä ei kokoontunut. Markkinointityöryhmä on kokoontunut säännöllisesti ja toteuttanut tapahtumien yhteismarkkinointia. Yritysvaikutusten arviointeja päätöksenteossa on tehty 15 kpl. Yrittäjien kanssa on järjestetty kaksi tapaamista. Yritysten lukumäärä, 242 kpl, lisääntyi 3 % edellisestä vuodesta, mutta työpaikat vähenivät 5,7 %. Matkailualan yritysten lukumäärä pysyi samana. Maaseutuhallinnon tehtäviä hoitaa lisälmen kaupungin alaisuudessa toimiva yhteinen maaseutulautakunta, johon jokainen kunta on nimennyt kaksi jäsentä. Sen tehtävänä on myös maaseudun ja sen elinkeinojen kehittäminen. Maidon tuotantomäärä aleni 2 % ja naudanlihan tuotantomäärä kasvoi 8 %.

Kunta on tiiviisti mukana Ylä-Savon ja Pohjois-Savon yhteistyössä. Ylä-Savon seutukunnan ja Sonkajärven kunnan väestön määrät sekä työpaikkojen lukumäärät vähenivät.

Kunnan toteuttamat yritysvierailut saivat aiemmin myönteistä palautetta. Toteutuksesta vuoden 2019 aikana ei ole havaintoja. Yrityskäyntien havainnot ja yhteenvedot tulee saattaa tiedoksi kunnanhallitukselle ja -valtuustolle.

Toimintatapa tulee vakiinnuttaa ja aikatauluttaa sekä luoda malli seurannalle.

Elinkeinotyöryhmän kokoonpanosta ja työskentelystä ei ole raportoitu tilinpäätöskertomuksessa. Sen roolista kunnassa on vaikea saada tietoa. Myös elinkeinotyöryhmän ideoiden eteenpäin viennille tulee muodostaa oma toimintatapansa.

Tähän on kunnassamme luotava toimintamalli.

Yrittäjä- ja tuottajajärjestöt ovat tyytyväisiä kunnan toimintaan. Yrittäjäkahvien tarpeellisuus on nähty erittäin tärkeäksi. Yrittäjien ja kunnan välistä yhteistyötä tulee edelleen kehittää mm. julkisen hankintalain soveltamisen ja tulkinnan osalta. Tuottajat ovat huolestuneita vedensaannin turvaamisesta kaikissa tilanteissa. Lisäksi puhtaan veden korkea hinta huolestuttaa.

*Aluekehityssäätöön hallinnoiman Sonkajärven tuote- ja yrityskehitysrahaston pääoman käyttöä kunnan yritystoiminnan **kehittämiseen tulee aktiivisemmin** hyödyntää pienyritysten aloitus- ja kehittämispääomana.*

Hankinnoissa tulee erityisesti ottaa huomioon paikallisen ja alueen tarjoamat tuote- ja palvelumahdollisuudet.

Matkailu- ja vapaa-ajan palvelujen kehittämiseen tulee panostaa yhdessä yrittäjien kanssa. Hyvänä esimerkkinä ovat Jyrkän ja Nurmijoen alueet yhteistyö lisälmi ja tienoot-brandin. Eukonkanto-tapahtuman kehittäminen yhteistyössä Sonkajärven Yrittäjien kanssa. Yhteistyön kehittäminen muiden matkailualan yrittäjien kanssa esim. Tahko ja Vuokatti. Kunnan omien matkailuvalttien esille nostaminen esim. Pullomuseo.

Positiivista viestintää ja kuntamarkkinointia tulee edelleen tehdä aktiivisesti. Paikallisten yritysten näkyvyyttä paikallislehdissä tulisi lisätä. Lautakunta esittää, että kuntalaisille kilpailu ideoita esimerkiksi hissipuhe tai vastaava kunnastamme.

Elinkeinotoimen määrärahat alittivat talousarvion.

Kunnanhallituksen ja –valtuuston määrärahat olivat 21,006 milj. euroa, jotka alittuivat 0,250 milj. euroa. Alitus johtui lähinnä Sote-menoihin varattujen määrärahojen alittumisesta.

3.3. Sukevan aluelautakunta

Sukevan aluelautakunta turvaa yhteistyössä muiden lautakuntien kanssa kunnalliset lähipalvelut Sukevan alueen asukkaille sekä vahvistaa Sukevan alueen yhteisöllisyyttä. Kävijämäärä yhteispalvelupisteessä työpäivisin oli 67 henkilöä. Kuntosalin käyttäjiä oli 156. Alueella järjestettyihin tapahtumiin osallistui 5.500 henkilöä.

Yhteispalvelupisteiden toimitilat ovat ajanmukaiset ja toimivat. Palvelupisteeseen on keskitetty kaikki olennaiset kuntalaisten tarvitsemat palvelut yhteen paikkaan (kunnan asiakaspalvelu, kirjasto, asiamiesposti, Kela, Matkahuolto, VR:n lippupalvelu, kalastusluvat, kunto- ja liikuntasalin varaukset). Pienellä panostuksella on saatu paljon hyvää palvelua ja positiivista asennetta. Toiminta on vakiintunut. Aluelautakunnan kautta ovat kuntalaiset päässeet myös vaikuttamaan yhteisiin asioihin.

Osoituksena kyläläisten, aluelautakunnan ja aluesihteerin aktiivisuudesta toteutettiin järjestöjen talkootyönä Ylä-Savon Veturin Leader-rahoituksena ja yhteistyössä ”Kirkonkylät palvelukeskuksena”-hankkeen kanssa Sukevan pakoraitti. Pakoraitti on liikunnallinen ulkoilu- ja kulttuuripolku ja sen yhteydessä tuodaan esille mm. kylän kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset. Reitistä tehtiin myös mobiilisovellus ja Retkipaikka-sivuston kautta voi lukea tai kuunnella tarinoita ympäri maailman. Sukevan pakoraitti palkittiin Pohjois-Savon Leader-tekona ja reitin suunnitellut toimijaryhmä palkittiin kunnan kulttuuripalkinnolla.

Talousarviossa ja tilinpäätöksessä on esitetty tunnusluvut/mittarit. Strategiaan perustuvat tavoitteet puuttuvat.

Aluelautakunnan 0,143 milj. määrärahat hieman ylittyivät.

3.4. Sivistyslautakunta

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on järjestää ja kehittää lapsille turvallisia, monipuolisia ja yksilölliselle kehitykselle ja oppimiselle myönteisiä varhaiskasvatuspalveluja yhdessä vanhempien ja muiden lapsia ja lapsiperheitä tukevien tahojen kanssa.

Varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu valtakunnallisten raamien mukaisesti ottaen huomioon paikallisuuden. Uudistuneessa varhaiskasvatuslaissa 1.9.2018 alkaen on painotus pedagogisessa osaamisessa ja opettajien määrän lisäämisessä. Tämä on huomioitu uusissa rekrytoinneissa. Perhepäivähoito vähenee lakiuudistuksen sekä perhepäivähoitajien eläköitymisen myötä.

Päivähoitoa järjestetään Nallemuurin ja Nallelan päiväkodeissa Sonkajärvellä ja Männikön päiväkodissa Sukevalla. Esiopetusta järjestetään Rutakon ja Sukevan kouluilla. Lasten vuorohoito toimii molemmissa taajamissa. Päiväkotipaikkoja oli 104 ja perhepäivähoitopaikkoja 16. Esiopetuksessa oli lapsia 18. Kotihoidon tuen piirissä oli 71 lasta. Päivähoidossa on 80 % 0-6-vuotiaista lapsista.

Lasten hoitomuoto on toteutunut perheiden ensisijaisen tarpeen mukaan ja hoito on järjestetty nopeasti. Sonkajärvi on mukana toisella kokeilukaudella Viskari-hankkeessa, jonka tavoitteena on järjestää maksutonta varhaiskasvatusta 20 tuntia viikossa kaikille 5-vuotiaille lapsille. Tavoite on toteutunut ja osallistumisaste oli 100 %.

Haasteeksi on muodostunut hankalissa elämäntilanteissa olevien perheiden lapset. Lastensuojelun ja huostaanotettujen lasten määrä on edelleen huolestuttavan suuri. Heidän tukemisensa vaatii henkilöstöltä osaamista ja sitoutumista. Moniammatillisen yhteistyön tarve on kasvanut. Perheentalo- ja avoimen päiväkotitoiminnan sekä kiertävän erityisopettajan toiminnalla on näihin haasteisiin pyritty vastaamaan. Myös Viskaritoiminnalla on saatu erityislasten ongelmia kiinni varhaisessa vaiheessa ja tarvittavia hoitoja on päästy aloittamaan ajoissa.

Varhaiskasvatuksen määrärahat 1,655 milj. euroa ylittyivät 0,025 milj. euroa.

Koulutoimi

Perusopetuksen tehtävänä on taata kaikille kunnassa asuville lapsille tasapuoliset ja suotuisat olosuhteet kasvulle, oppimiselle ja kehitykselle. Toisen asteen lukiokoulutuksen tarkoituksena on tarjota monipuoliset jatko-opintovalmiudet kotipaikkakunnan yleislukiossa. Koulut toimivat kahdessa keskuksessa: Sonkajärven koulu-keskus ja Sukevan perhepalvelukeskus.

Kunnan kahdessa perusopetustoimipisteessä järjestetään oppilaan oman tason mukaista perusopetusta. Sonkajärven koulukeskuksessa tarjotaan laadukasta lähilukio-opetusta, joka hyödyntää nykyaikaisia opetusmetodeja, kuten etä- ja virtuaalioppimista. Opetusta järjestettäessä toimitaan yhteistyössä alueen muiden toisen asteen koulutuksen järjestäjien kanssa. Koulutoimen alaisuudessa järjestetään aamu- ja iltapäivätoimintaa, mm. iltapäiväkerho sekä koulujen kerhotoimintaa yhdessä alueen muiden toimijoiden kanssa.

Kerhotoiminta erityisesti alakoulussa on monipuolista ja vaihtoehtoja on runsaasti. Huoltajien, varhaiskasvatuksen ja koulun välistä yhteistyötä on tehty aktiivisesti. Yksilöllinen ja yhteisöllinen oppilashuolto ja varhainen puuttuminen on järjestetty yhteistyössä Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän kanssa.

Lukion 1. vuosikurssille aloittavat opiskelijat saavat opiskelijaetuutena maksuttoman kouluruuan, koulumatkaetuuden sekä mahdollisuuden ilmaiseen oppikirja-lainaukseen.

Perusopetuksen oppilasmäärä oli 337 (vuosi 2018 = 346) ja lukion oppilasmäärä 55 (vuosi 2018 = 63). Perusopetuksen kustannus 9.091 euroa/oppilas nousi 1 % ja lukion kustannus 10.158 euroa/oppilas nousi 18 %.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kunnassa annettava opetus on monipuolista ja laadukasta. Ongelmakohtat on tunnistettu ja niihin on tartuttu asianmukaisesti.

Päästötodistuksen sai 100 % ikäluokasta. Lukioon ensisijaisesti hakevien määrä oli 35 % ikäluokasta tavoitteen ollessa 40 %. Oppilashuollon palvelut ovat toteutuneet Sonkajärvellä seudulliseen tilanteeseen nähden hyvin.

Perusopetuksen oppilaiden saama opetustuntimäärä on kuntien keskitasoa. Lukion vahvuutena on henkilökohtainen opintojen ohjaus pienissä opetusryhmissä. Lukiossa on hyvää kansainvälistä yhteistyötä, joka on tärkeää niin opiskelijoiden kuin henkilökunnankin näkökulmista.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja jatko-opintokelpoisuuden saavuttaminen on merkittävä asia perusopetuksen vuosiluokilla 7-9. Oman elämänhallinnan ja käyttäytymisen tukeminen korostuu. Koulutoimeen palkattiin kasvatusohjaaja ("koulutsemppari"), jonka tehtäväkuvaan yhdistettiin etsivä nuorisotyö. Koulutsempparin tuki nuorten koulunkäyntiin ja elämänhallintaan on ollut merkittävä erityisesti perusopetuksen päättövaiheessa olevien nuorten kohdalla.

Oppilasmäärän vähetessä koulutoimen rakenteita ja henkilöstön määrää tulee tarkastella monipuolisesti ja pitkällä tähtäimellä.

Sisäisen valvonnan dokumentointi puuttuu.

Koulutoimi alitti 4,269 milj. euron määrärahan 0,019 milj. eurolla.

Joukkoliikenne

Tavoitteena on järjestää kunnan alueella kattava ja kustannustehokas kuljetusverkosto yhteistyössä koulutoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kuljetusten kanssa.

Palveluiden järjestämisessä tehtiin yhteistyötä ELY-keskuksen ja muiden verkostokuntien kanssa. Waltti-lippu on käytössä seudullisesti yhtenä lippumuotona.

Waltti-lipun käyttöön otolla tuetaan yhtä kuntastrategian keskeistä tavoitetta eli asumista. Pali-palveluliikenteen palvelutaso noudatti samaa hyvää tasoa edellisvuosien tapaan.

Vanhus- ja vammaisneuvosto on tehnyt aloitteen Pali-liikenteen liikennöimiseksi myös taajama-alueella. Lisäksi on tehty aloite koulukuljetusperiaatteiden muuttamisesta yhteishuoltajuuden osalta maksuttomaksi.

Joukkoliikenteen määräraha 0,077 milj. euroa hieman ylittyi.

Vapaa sivistystoimi

Tulosalueeseen kuuluvat kansalaisopisto, kirjasto ja kulttuuritoimi.

Tavoitteena on järjestää kuntalaisille kattavat kirjastopalvelut sekä mahdollisuuksia omaehtoiseen opiskeluun ja kulttuurielämyksiin.

Kansalaisopiston oppituntien määrä oli 3.722 ja opiskelijoiden määrä 892, jotka määrät nousivat edellisestä vuodesta. Kurssien lukumäärät, kevät 84 kpl ja syksy 95 kpl, ylittivät asetetun tavoitteen 85 kpl. Asiakastytyväisyyskyselyn tulokset olivat hyviä.

Kirjasto toimii omatoimikirjasto-periaatteella. Lainausten ja kirjastokäyntien määrät nousivat edellisestä vuodesta.

Kulttuuritapahtumia järjestettiin 10 kappaletta. Museokäyntejä oli 5.000 Jyrkkäkosken ruukilla, pullomuseolla ja kotiseututalolla.

Vapaan sivistystoimen toiminnalliset tavoitteet saavutettiin pääosin suunnitellulla tavalla. Kansalaisopiston monipuolinen ja kylille jalkautunut kohtuuhintainen kurssi-tarjonta ja omatoimikirjastojen toiminta palvelevat hyvin kuntalaisia ja edistävät kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia. Kirjaston kotipalvelutoiminnan kehittäminen varmistaa erilaisten rajoitteiden omaaville kirjaston käytön. Lisäksi Celia-äänikirja-palvelu on saatu hyvin liikkeelle.

Vapaan sivistystoimen palvelut ovat monipuolisia ja kuntalaiset ovat aktiivisia palveluiden käyttäjiä.

Tulosalueen 0,725 milj. euron määräraha hieman ylittyi.

Nuoriso- ja liikuntatoimi

Nuoristyöllä tarkoitetaan nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä, nuorten kasvun, itsenäistymisen ja terveiden elintapojen tukemista, sosiaalista vahvistamista sekä nuorten kasvu- ja elinolojen parantamista. Nuorisotyön tavoitteena on järjestää nuorille mielekästä toimintaa ja tarjota mahdollisuus omaehtoiseen vapaa-ajan viettoon nuoriso- ja liikuntatiloissa. Toiminnan painopiste on alle 20-vuotiaissa nuorissa ja etsivässä nuorisotyössä alle 29-vuotiaissa.

Liikuntatoimen tehtävänä on ylläpitää kuntalaisille perusliikuntapalveluja, valvoa liikuntapaikkojen ja alueiden olosuhteita sekä edistää kuntalaisten liikunnallista ja terveellistä elämäntapaa.

Nuorisotilojen aukioloaikoja on säädetty nuorten toiveiden mukaisesti. Liikuntahallin käytössä on ollut havaittavissa lievää vähenemistä. Nuorisovaltuusto on nuorten oma, aktiivinen vaikuttajaryhmä.

Yhteistyötä tehdään seurakunnan, paikallisten seurojen ja yhdistysten sekä naapurikuntien kanssa.

Etsivän nuorisotyön keskeisin tehtävä on löytää palveluiden ulkopuolelle jäämässä ja mahdollisesti jo jääneet nuoret sekä ohjata nuoria elämänhallinnan kaikilla osa-alueilla.

Nuoriso- ja liikuntatoimen toiminnalliset ja määrälliset tavoitteet on saavutettu hyvin. Etsivän nuorisotyön toiminta on monipuolista ja se tekee tiivistä yhteistyötä usean tahon kanssa, mm. oppilaitokset, sosiaalitoimi, terveydenhuolto, työpaja, Kela jne. Tässä tärkeässä tehtävässä on onnistuttu.

Kasper-kahvilan uudistaminen on tuonut viihtyisyyttä, monikäyttöisyyttä ja uutta ilmettä toimintaan sekä innostanut nuoria mielekkääseen vapaa-ajanviettoon.

Nuorisovaltuuston roolia esimerkiksi lautakuntatyön kautta tulee korostaa. Sen kautta on mahdollista lisätä nuorten kiinnostusta jatkossa kunnan luottamushenkilötoimintaan.

Etsivän nuorisotyön, Sonkajärven seurakunnan yhteistyö nuoriso- ja liikuntatoimen kanssa on hyvää.

Tulosalueen määrärahat 0,384 milj. euroa alittuivat 0,010 milj. euroa.

Sivistyslautakunnan 7,110 milj. euron määrärahat toteutuivat 100 %:sta.

3.5. Tekninen lautakunta

Tekninen toimi

Tekninen toimi tuottaa kuntalaisille teknisen toimen, tilapalvelun, liikenneväylien, ympäristö- ja viheralueiden sekä liikuntapaikkojen hoitopalvelut.

Kunnalla on riittävästi asunto- ja yritystontteja. Asuntotontteja Sonkajärvellä 26 kpl ja Sukevalla 10 kpl. Yritystontteja Sonkajärvi 8 kpl ja Sukeva 4 kpl. Sukevan osayleiskaavan päivitystyö on käynnissä. Kirkonkylän asemakaavan muutokset on hyväksytty.

Investointeja on toteutettu investointisuunnitelman mukaisesti. Kiinteistöjen valaistusta uusitaan LED-valaistuksella vv. 2018-2021. Virastotalon purkaminen tapahtuu vuonna 2020.

Alkupalvi 2019 oli lumisateinen ja sääolosuhteet pysyivät talvisina aina huhtikuun puoliväliin saakka. Vaikka sääolosuhteet olivat vaativat, katujen talvikunnossapito pidettiin hyvällä hoitotasolla.

Kesän kuivuus säästi hulevesien pumppauskustannuksia merkittävästi.

Tekniset toiminnan toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet pääosin suunnitellulla tavalla. Katujen kunnossapitokustannukset ylittivät asetetut tavoitteet. Tonttitarjonta on riittävää ja monipuolista. Ympäristö- ja viheralueita on kunnostettu ja näin parannettu asuin ympäristön viihtyisyyttä.

Maanrakennusurakoiden osalta tulee laadun seuranta ja suunnitelmien noudattamista edelleen kehittää. Tarjoukset tulee pyytää riittävän ajoissa.

Kiinteistönhoidon osalta tulee harkita yhteistyön lisäämistä Sonkakoti Oy:n kanssa. Kunnan tulisi tehdä aloite Ylä-Savon muille kunnille teknisen toimen yhteistyön/työnjaon lisäämiseksi ja mahdollisesti yhteisen yhtiön perustamisesta ko. tehtävien hoitamiseksi.

Teknisen toimen määräraha 2,943 milj. euroa ylittyi 0,173 milj. euroa.

Vesihuoltolaitos

Keskeisenä tavoitteena on laadukkaan talousveden toimittaminen ja jäteveden käsittelystä huolehtiminen laatuvaatimusten mukaisesti sekä kehittää alueellista vesihuoltoa kunnan alueella yli kuntarajojen.

Vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden varustaminen valvonta- ja ohjausautomaatiolla laajenee portaittain. Automaatiolaitteiden saneerausta toteutetaan Sukevan jätevesipuhdistamolla ja Jyrkän jätevesipuhdistamolla. Molempien taajamien haja-asutusalueen jätevesipumppaamoita liitetään käytössä olevaan vesihuoltoautomaatioon vaiheittain.

Vuotovesisuunnitelman mukaiset toimenpiteet on käynnistetty ja niiden toteutusta jatketaan vuosina 2018-2021. Hulevesiverkostoja on aloitettu tekemään vanhoille alueille täydennysrakentamalla ja edetään niiden laajentumisessa kunnallistekniikan/katujen peruskorjausten yhteydessä. Ensisijaisesti niiden painopisteen toteutus on alueilla, joissa on todettu vuotovesiä esimerkiksi rakennusten salaojat, vuotavat kaivot ja kattovedet. Lupaehtojen vastaisia poikkeamia jäteveden käsittelyssä ei ollut.

Puhtaan veden toimitus ja jäteveden käsittely on ollut moitteetonta vuonna 2019. Puhtaan veden saanti kaikissa tilanteissa on turvattu, esimerkiksi Sukevan alueen varajärjestelmän järjestäminen.

Ylä-Savon vesihuoltoyhteistyötä syventävä vesihuollon operointiselvitys käynnistyi syksyllä 2019 ja esitys yhteistyöstä valmistuu vuonna 2020. Seuraavassa vaiheessa tulisi käynnistää yhteistyömahdollisuudet myös jätevesihuollon osalta.

Vesihuoltolaitoksen taloudellinen toiminta on ollut tappiollista useana vuotena. Taksoja korotettiin vuoden 2019 alusta alkaen 15 % ja tappio pieneni edellisiin vuosiin verrattuna, mutta oli noin 50.000 euroa. Tappioita on yhteensä vuoden 2019 tilinpäätöksessä 2,358 milj. euroa. Taksoja korotetaan edelleen myös tulevina vuosina ja näin pyritään suunnitelmallisesti pääsemään kustannusvastaavaan toimintaan.

Edellyttämme aktiivista seuranta ja toimenpiteitä, jotta taloudellinen tilanne tasapainottuu vesilaitoksen osalta.

Kunnan tulisi pohtia poistosuunnitelman muuttamista sellaiseksi, että korvausinvestointien osalta käytettäisiin perusteena 30 vuoden tasapoisto-järjestelmää.

Rakennusvalvonta

Tehtävänä on huolehtia maankäyttö- ja rakennuslain mukaisista rakennusvalvontatoimen viranomaistehtävistä.

Lupien käsittely on tapahtunut tavoitellussa määrääjassa. Lupahakemusten määrä kasvoi edellisestä vuodesta. Ylä-Savon kuntien yhteistyönä on uudistettu rakennusjärjestys, joka astui voimaan 1.1.2020.

Rakennusvalvonnan tehtävien hoitoa yhdessä naapurikuntien kanssa tulee harkita.

Määrärahat, 0,152 milj. euroa, alittuivat 0,024 milj. euroa.

Palo-, pelastus- ja suojeily

Tehtävästä huolehtii Kuopion kaupungin hallinnoima Pohjois-Savon Pelastuslaitos.

Tulosalue ei ole esittänyt omia toiminnallisia tai määrällisiä tavoitteita.

Tulosalueen määrärahat, 0,152 milj. euroa, alittuivat 0,024 milj. euroa.

Teknisen lautakunnan 4,229 milj. euron määrärahat ylittyivät 0,126 milj. euroa.

3.6. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Käyttötalous

Alkuperäisessä talousarviossa ennakoitiin tilikauden ylijäämäksi 0,072 milj. euroa ja tilinpäätöksen mukaan ylijäämä oli 0,430 milj. euroa.

Olenneisimmat erot alkuperäiseen talousarvioon nähden olivat seuraavat: toimintatuotot ylittivät 0,313 milj. euroa, henkilöstökulut alittivat 0,260 milj. euroa, palvelujen ostot alittivat 0,143 milj. euroa, tarvikemenot ylittivät 0,301 milj. euroa sekä avustukset ja muut toimintatuotot ylittivät 0,092 milj. euroa. Näiden vaikutus toimintakatteeseen olivat yhteensä + 0,323 milj. euroa.

Verotulot alittivat tuloarvion 0,243 milj. euroa ja valtionosuudet ylittivät 0,177 milj. euroa. Muut rahoitustulot (Savon Voima/Holding Oy) ylittivät tuloarvion 0,390 milj. euroa ja rahoituskulut alittivat talousarvion 0,046 milj. euroa. Näiden vaikutus vuosikatteeseen oli yhteensä + 0,370 milj. euroa.

Vuosikatteeksi oli ennakoitu alkuperäisessä talousarviossa + 1,300 milj. euroa ja tilinpäätöksessä vuosikate oli 1,993 milj. euroa eli 0,693 milj. euroa parempi.

Poistot olivat 0,015 milj. euroa talousarviota pienemmät.

Poistoeron lisäys 0,579 milj. euroa ja varausten lisäys 0,295 milj. euroa vaikuttivat 0,284 milj. euroa ylijäämää heikentävästi.

Kunnanvaltuusto oli hyväksynyt tilikauden aikana talousarviomuutoksia siten, että niiden yhteisvaikutus ylijäämään oli + 0,311 milj. euroa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että tilikauden taloudellinen tulos oli ennakoitua parempi ja tilikauden ylijäämäksi muodostui 0,429 milj. euroa. Toimielimet eivät ylittäneet olennaisesti myönnettyjä määrärahoja. Kunnanvaltuusto on tilikauden aikana hyväksynyt talousarviomuutokset riittävällä tarkkuudella.

*Taseessa on kertynyttä ylijäämää 3,350 milj. euroa. Velkamäärä asukasta kohden on 2.781 euroa ja konsernin velkamäärä 5.750 euroa/asukas, jotka ovat kuntien keskiarvoa alhaisemmat. Omavaraisuusaste on 53,4 %, joka on lähes kuntien keskiarvon mukainen. **Maksuvalmius on heikko**, kassan riittävyys vain 3 päivää.*

Investoinnit

Investointeihin oli varattu talousarviomuutosten jälkeen 2,674 milj. euroa ja toteutuneet investointimenot olivat 2,576 milj. euroa. Suurimpia yksittäisiä investointihankkeita olivat Mosaiikin keittiöinvestointi 0,561 milj. euroa, Sukevan kyläkeskuksen katto 0,378 milj. euroa, koulukeskuksen korjaukset 0,189 milj. euroa ja Tuulikanteleen korjaukset 0,180 milj. euroa. Vuoden aikana ilmeni yllättäviä ja välttämättömiä investointeja, jotka oli toteutettava mahdollisimman pian. Esim. koulukeskuksen sisäilmaongelma ja Nallelan lattia.

Investointihankkeet on toteutettu investointisuunnitelman mukaisina eikä olennaisia määrärahojen ylityksiä yksittäisten hankkeiden osalta tapahtunut.

3.7. Tytäryhtiöt

Sonkakoti Oy

Yhtiöllä on hallinnassaan 294 vuokra-asuntoa, joista 80 % sijaitsee Sonkajärven taajamassa ja loput Sukevan taajamassa. Asuinrakennuksia on 52 kpl. Kunta omistaa yhtiön 100 %:sti.

Yhtiön toimintaa on ohjattu ja johdettu tuloksellisesti. Keskivuokra 8,34 euroa/m²/kk on kilpailukykyinen. Käyttöaste on hyvä 97 %. Saatavien perintä on hallinnassa, saatavat ovat vain 0,8 % liikevaihdosta. Sonkakoti Oy:n rakennuttama uusi kunnan-talo valmistui keväällä 2019. Tiloissa on vuokralla Sonkajärven kunta määräaikaisella viidentoista vuoden vuokrasopimuksella. Yhtiön poistosuunnitelma on yhteneväinen kunnan poistosuunnitelman kanssa.

Lautakunta suosittelee selvitettäväksi yhteistyömahdollisuuksia ammatillisen koulutuksen kanssa esim. YSAO ja Savonia. Sisäisen valvonnan dokumentointi puuttuu.

Sonkajärven Virastokeskus Oy

Yhtiö omistaa ja hallitsee virastotalorakennusta. Kunnan omistusosuus on 100 %.

Rakennuksen purkaminen on tarkoitus toteuttaa vuonna 2020.

Aluekehityssäätiö ja Aluepro Oy

Säätiön toiminta on siirretty säätiön tytäryhtiö Aluepro Oy:lle. Yhtiön toiminta on lähinnä aluekoulutuksen järjestämistä. Säätiö hallinnoi edelleen Ylä-Savon Instituuttirahastoa ja Sonkajärven tuote- ja yrityskehitysrahastoa. Konsernin liikevaihto oli vuonna 2019 noin 0,288 milj. euroa ja tulos alijäämäinen 0,041 milj. euroa.

4. Henkilöstö

Kunnanhallitus on hyväksynyt 17.12.2018 kunnan henkilöstöohjelman vuosille 2019-2021. Henkilöstöohjelma on kunnan henkilöstöjohtamisen väline, jonka tarkoituksena on kunnan ja kuntakonsernin johtaminen kuntastrategian mukaisesti, sekä valtuuston asettamien tavoitteiden toteuttaminen.

Henkilöstön määrä on 155, joista vakinaisia on 126 henkilöä. Eniten henkilöstöä on sivistyslautakunnan alaisuudessa 94 henkilöä.

Henkilöstön keski-ikä on 48 vuotta. Vuonna 2019 jäi eläkkeelle 11 henkilöä. Eläkepoistuma vuosina 2020-2024 on 6 henkilöä/vuosi. Sairauspoissaolo-% on 7,6 %. Vuonna 2018 oli sairauspoissaolojen määrä 3,8 %. Sairauspoissaolopäiviä henkilöä kohden oli 20,8 päivää.

Työterveyspalvelut on ostettu Suomen Terveystalot Oy:ltä. Työtyytyväisyyskysely on toteutettu vuonna 2018.

Sairauspoissaolojen määrä on lisääntynyt huomattavasti edellisestä vuodesta. Sairauspoissaoloja oli vuonna 2019 keskimäärin 20,8 pv/henkilö, kun se edellisenä vuotena oli 9,6 pv/henkilö.

Henkilöstöä koskevissa ongelmatilanteissa tulee rohkeasti käyttää työnohjausta ja työterveyshuollon palveluita.

5. Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Toimintakertomuksessa on kerrottu, miten riskien hallinta ja siihen liittyvä sisäinen valvonta on kunnassa järjestetty.

Merkittävänä riskeinä on todettu Sote-uudistus, jonka valmistelu on aloitettu uudelleen. Sote-palvelut siirtyisivät maakunnan hoidettavaksi, jolloin palvelujen saatavuuteen ja kunnan rahoitusosuuteen liittyy riskejä.

Riskinä on todettu myös kunnan väestömäärän pieneneminen ja ikääntyminen, joka heikentää kunnan rahoituspohjaa ja kasvattaa sosiaali- ja terveysmenoja.

Kunnan investointipaineet ovat merkittäviä tulevina vuosina. Investoinnit joudutaan rahoittamaan pääosin lainoitukselle. Riskinä on todettu lainamäärän kasvu, joka kasvattaa kunnan taloudellista liikkumavaraa.

Lisäksi tämän hetken suurimpana riskinä on todettu maailmanlaajuisesti puhjennut Koronavirus-epidemia, joka tulee merkittävästi vaikuttamaan kunnan toimintaympäristöön ja talouteen.

Aluepro Oy:n ja Aluekehityssäätiön toimintaan on todettu sisältyvän merkittäviä taloudellisia riskejä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnassa on hyvin tiedostettu olennaisten riskien olemassaolo.

Kunnalle on laadittu vuoden 2018 aikana uusi riskienhallintaohje ja -ohjelma, joiden avulla toimielimet ja tulosalueet jatkossa tunnistavat, hallinnoivat ja raportoivat riskejään ja sisäisen valvonnan tilaa. Toimintakertomuksessa on selvitetty tätä kunnan uutta riskien hallintaprosessia sekä raportoitu aikaisempia vuosia paremmin riskien hallinnasta ja sisäisestä valvonnasta.

Toimintakertomuksessa ei ole kuitenkaan raportoitu sisäisen valvonnan suunnitelmista, niiden toteutumisesta ja mahdollisista toimenpiteistä valvonnassa havaittujen seikkojen johdosta.

Lautakunta odottaa, että sisäisen valvonnan raportti toimitetaan puolivuositain myös tarkastuslautakunnalle tiedoksi.

6. Yhteenveto

Tarkastuslautakunta on saanut luottamushenkilöiltä ja viranhaltijoilta sidonnaisuusilmoitukset. Kunnanvaltuusto on merkinnyt päivitetyt sidonnaisuusilmoitukset tiedoksi.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan hallintoa ja taloutta on ohjattu ja johdettu kunnanvaltuuston hyväksymien strategialinjausten sekä vuoden 2019 toiminta- ja taloussuunnitelman mukaisesti. Talouden vakaana pitämisessä on onnistuttu ja tilikauden taloudellinen tulos oli hyvä. Taseessa on ylijäämiä yhteensä 3,351 milj. euroa.

Toiminnalliset tavoitteet saavutettiin olennaisilta osiltaan. Taloudenhoidossa on noudatettu kunnanvaltuuston vahvistamaa talousarviota. Olennaisia sitovien toimintamenojen ylityksiä ei ollut. Ulkoiset toimintakulut nousivat edelliseen vuoteen verrattuna 1,1 %. Kuntien keskimääräinen toimintakulujen nousu oli vuonna 2019 3,9 %.

Taloussuunnitelman 2020-2022 mukaiset nettoinvestoinnit ovat 6,5 milj. euroa, jotka joudutaan pääosin rahoittamaan velkarahalla. Tarkastuslautakunta on huolestunut velkamäärän kasvusta. Velkamäärä asukasta kohden nousee 2.700 eurosta 3.600 euroon. Mikäli korkotaso nousee olennaisesti, aiheuttaa se vaikeuksia talouden pitämisessä tasapainossa. Kunnalla on myös takausvastuita 4,6 milj. euroa. Lisäksi riskinä on kiinteistöjen ja infran korjausvelka ja sen hoitaminen.

Ottaen huomioon kunnan merkittävän korjausvelan ja tulevat suuret investoinnit, tulee tilaselvityksessä esitetyt toimenpiteet toteuttaa ja hyödyntää sitä investoinneista päätettäessä. Jatkossa oikein käytettynä, tilaselvitys helpottaa investointien suunnittelua ja kiinteistöjen käyttötarpeen määrittelyä.

Kunnan teettämä palveluverkkoselvitys antaa hyvät perusteet kehittää kunnan kaikkia toimintoja talouden pitämiseksi vakaalla pohjalla.

Kunnan tulee väestökehityksen sekä tila- sekä palveluverkkoselvityksen pohjalta tehdä selkeä toimenpide-ehdotus talousarvion ja taloussuunnitelman 2021 – 23 valmistelun yhteydessä.

Konsernin velkamäärä lisääntyy myös olennaisesti Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän ja Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän suunnitteleminen mittavien investointien lainarahoituksen vuoksi.

Konsernin ylijäämät ovat 2,095 milj. euroa, joka on kunnan 3,351 milj. euroa pienempi.

Konsernin ylijäämiä pienentää olennaisesti Sonkakoti Oy:n ja Virastokeskus Oy:n poisto-oikaisut 5,293 milj. euroa. Ko. erä on yhdisteltäessä vähennetty ylijäämätililtä ja omaisuudesta. Poisto-oikaisu johtuu poistosuunnitelmien erilaisuudesta. Poistoaikaa oli aikaisemmin yhtiöillä 50 vuotta ja kunnalla 30 vuotta. Nyt poistosuunnitelma on yhdenmukaistettu eikä yhtiöiden uusista rakennuksista, mm. uusi kunnantalo, poisto-oikaisua enää tehdä. Konsernin velkamäärä on 22,395 m€ eli 5.750 euroa/asukas. Omavaraisuusaste on 32,1 %.

Omistajaohjauksessa tulee pohtia maakunnan suurten sosiaali- ja terveystoimen investointien vaikutusta pitkällä aikavälillä Sonkajärven kunnan toimintoihin ja talouteen sekä kunnan omiin rakennushanke-suunnitelmiin mm. terveyskeskuksen peruskorjaus.

Kunnan ja kuntakonsernin edellytykset selviytyä tulevien vuosien haasteista vaatii erityisesti panostusta markkinointiin kunnan imagon nostamiseksi yritysystävällisenä kuntana sekä viihtyisenä ja turvallisena asuinkuntana.

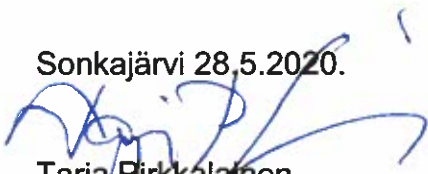
Kunta hoitaa palvelutehtäviä yhteistyössä muiden Ylä-Savon kuntien kanssa mm. seuraavilla palvelualueilla sosiaali- ja terveydenhuolto, ICT ja raakaveden tuotanto. Resurssien vähentyessä tulee kunnan tiivistää entisestään yhteistyötä naapurikuntien kanssa.

Esitämme pohdittavaksi, että Sonkajärven kunta tekisi aloitteen muille Ylä-Savon kunnille teknisen-, ravinto- ja siivoushuollon sekä laskentatoimen tehtävien hoitamiseksi yhdessä joko toimintoja yhtiöittämällä tai yhteistyösopimuksella.

Vaikka Korona-epidemia vaikuttaa kunnan toimintoihin ja talouteen merkittävästi kuluvana ja tulevina vuosina, uskomme, että kunta ja kuntalaiset selviytyvät tästä vaikeasta epidemiasta yhdessä ja yksituumaisesti toimien.

Tarkastuslautakunta kiittää kunnan luottamushenkilöitä ja henkilöstöä erittäin hyvin suoritetusta ja ansiokkaasta työstä kuntalaisten hyväksi.

Sonkajärvi 28.5.2020.

Tarja Pirkkalainen
Puheenjohtaja

Eila Leskinen
Jäsen

Kari Vornanen
Jäsen

Ester Halonen
Varapuheenjohtaja

Kalevi Tuovinen
Jäsen